

Accounting Estimates from Audit Perspective as Result of Covid-19

Veronika Kňazková

University of Economics in Bratislava
Faculty of Economics Informatics, Department of Accounting and Auditing
Dolnozemska cesta 1, 852 35 Bratislava, Slovakia
E-mail: knazkovav@gmail.com

Abstract: *We are currently witnessing significant changes in all areas of the economic life caused by the COVID-19 pandemic. A global pandemic affects economies, markets and businesses, causing considerable volatility and uncertainty. In such unforeseen circumstances, auditors will need to focus on the potential effects of this instability and uncertainty when auditing accounting estimates. The aim of this article is the accounting estimates and the auditor's procedure for their creation at the time of the pandemic. The auditor follows the International Standard on Auditing ISA 540, the Auditing of Accounting Estimates, including Fair Value Accounting and Related Disclosures, which underwent a revision process in May 2020 to improve the financial reporting of accounting estimates. As part of the review of International Standard on Auditing ISA 540, I present the most significant parts that have been revised, as they relate to the assessment of the inherent risk factors that may lead to the risk of the material misstatement of the accounting estimates*

Keywords: *accounting estimation, audit, pandemic, globalization*

JEL codes: M42

1 Úvod / Introduction

Aktuálnou témou súčasnosti je COVID-19, ktorý významnou mierou zasiahol každú oblasť hospodárskeho prostredia. Výnimkou nie oblasť účtovníctva ani audítorstva, ktoré sa v dôsledku vývoja vytvorili ako kontroverzné povolania (Nasir and Ali and Ahmed, 2019). Účtovníctvo predstavuje ucelený systém, prostredníctvom ktorého sa zhromažďujú, zaznamenávajú, klasifikujú, sumarizujú a interpretujú účtovné informácie všetkým používateľom, na základe ktorých je možné rozhodovať o ďalšom rozvoji podnikania. Účtovníctvo prostredníctvom účtovnej závierky poskytuje rôznym používateľom, ktorí na základe nich prijímajú ekonomické rozhodnutia, informácie o finančnej situácii, ziskovosti (finančnej výkonnosti) a zmenách vo finančnej situácii účtovnej jednotky (Parajka, 2016) za určité časové obdobie (Kareš, 2008), (Krišková and Užík 2016), (Lindie and Yaeesh and Irfaan 2018), (Máziková and Ondrušová, 2014), (Šlosárová and Blahušiaková, 2016). Informačné potreby jednotlivých skupín používateľov sú rôzne (Green, 2016); (Leidner and Lenz, 2017) a stále rastú a stávajú sa náročnejšími (Krišková and Užík, 2017). a často si navzájom odporujú (Tumpach, M. 2006), (Tumpach and Manová and Meluchová 2014). Preto je potrebné prezentovať všetky obchodné transakcie prostredníctvom účtovnej závierky (Nasir and Ali and Ahmed, 2019). Niektoré účtovné jednotky majú povinnosť mať účtovnú závierku overenú audítorom. Primárne je táto povinnosť zakotvená v zákone č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o účtovníctve“). Pri vykonaní auditu sa audítor riadi medzinárodnými audítorskými štandardmi, ktoré Rada IAASB v dôsledku globalizácie neustále reviduje a novelizuje. K mnohým zmenám v oblasti audítorských štandardov pristúpila Rada IAASB za účelom podpory skvalitnenia finančného vykazovania aj v takto náročnej situácii. Jedným z takto revidovaných medzinárodných audítorských štandardov je ISA 540, ktorý obsahuje podrobnejšie požiadavky a aplikačný materiál týkajúci sa metód (vrátane modelov), predpokladov a údajov a posudzovania rizikových faktorov, ktoré môžu viesť k rizikám významných nesprávností v účtovnom odhade. Rada IAASB vydala publikáciu zameranú na zdôraznenie kľúčových oblastí v súčasnom prostredí pri vykonávaní audítorských postupov týkajúcich sa účtovných odhadov a súvisiacich zverejnení v súlade s

medzinárodnými audítorskými štandardmi (ISA). Táto publikácia je založená na požiadavkách a usmerneniach v ISA 540 (Revidované), ktoré sú účinné pre audity finančných výkazov začínajúcich 15. decembra 2019 alebo neskôr.

2 Metodológia a zdrojové údaje / Methodology and Data

Proces globalizácie vytvára priestor na zlepšenie a skvalitnenie správy a riadenia spoločností, pričom konečnú zodpovednosť za riadenie, rozvoj a prosperitu účtovnej jednotky má práve vedenie spoločnosti. Manažment nie vždy plne využije svoj potenciál (Kubaščíková and Pakšiová, 2015) a preto v konečnom dôsledku nemôže objektívne a správne vyhodnotiť operácie účtovnej jednotky. V tejto chvíli sa vykonáva audit, ktorý môže pomôcť efektívne vyriešiť túto situáciu. V dôsledku procesu globalizácie audit neustále prechádza významnými zmenami s cieľom dosiahnuť kvalitu finančného vykazovania a transparentnosť auditu na globálnej úrovni. Z tohto dôvodu sa právne predpisy v oblasti auditu účtovnej závierky neustále sprísňujú. Významnými zmenami prechádzajú medzinárodné audítorské štandardy predstavujúce možný návod pre audítora pri výkone auditu. Objektom môjho skúmania je medzinárodný audítorský štandard ISA 540. Hlavným cieľom tohto príspevku je prezentovať revidovaný štandard ISA 540, ktorý sa zaoberá účtovnými odhadmi a súvisiaci skutočnosťami s ich vykázaním v účtovnej závierke, pričom obsahuje aj požiadavky a návod týkajúci sa nesprávností účtovných odhadov a novej zaujatosti manažmentu so zámerom prezentovať kľúčové oblasti pri vykonaní auditu účtovných odhadov. Pri naplnení hlavného cieľa boli uplatnené metódy vedeckého skúmania ako selekcia, dedukcia, abstrakcia za účelom prezentovania nových skutočností revidovaného ISA 540. Príspevok je spracovaný na základe podkladov v anglickom jazyku, nakoľko ide o novú revíziu ISA 540.

3 Výsledky a diskusia / Results and Discussion

3.1 Účtovné odhady v kontexte medzinárodných audítorských štandardov

Nie všetky položky prezentované vo finančných výkazoch sa dajú presne oceniť, dajú sa iba odhadnúť. Takéto položky sa nazývajú účtovné odhady, ktoré definuje *ISA 540 Audit účtovných odhadov vrátane účtovných odhadov reálnej hodnoty a súvisiace zverejnenia* (ďalej len „ISA 540“) ako *aproximácia peňažnej sumy v prípade, keď chýba presný nástroj na ocenenie*. Za vykazovanie a oceňovanie účtovných odhadov a súvisiacich zverejnení v súlade s platným rámcom finančného vykazovania je zodpovedný manažment. Rámce finančného vykazovania často vyžadujú výhľadové informácie ako základ pre vykazovanie a oceňovanie alebo zverejňovanie v účtovnej závierke. Z tohto dôvodu sú účtovné odhady pre mnoho účtovných jednotiek zásadnou súčasťou účtovnej závierky. Vzhľadom na neistoty súvisiace s pandemiou COVID-19 bude pre vedenie pravdepodobne ťažšie určiť predpoklady a získať údaje použité na vypracovanie účtovných odhadov. Zodpovednosťou audítora je vykonať postupy na overenie účtovných odhadov vrátane súvisiacich zverejnení v súlade s ISA 540. Predmetné postupy vykonáva audítor s uplatnením profesionálneho skepticizmu a odborného úsudku ako základu pre formulovanie záverov audítora. V tejto súvislosti má audítor vykonať postupy na *posudzovanie rizika; identifikovať a vyhodnotiť riziká významných nesprávností; reagovať na vyhodnotenú riziká významných nesprávností; zvážiť dôsledky pre správu audítora; a preskúmať zaujatosť vedenia a možný podvod*. Audítor musí získať dostatočné a vhodné audítorské dôkazy o primeranosti účtovných odhadov vykazaných v účtovnej závierke, adekvátnosti súvisiacich zverejnení v účtovnej závierke z hľadiska platného rámca finančného vykazovania (IAASB, 2020).

3.2 Postupy hodnotenia rizika a súvisiace činnosti

Postupy používané na posúdenie rizika a súvisiace činnosti pomáhajú audítorovi získať predstavu o charaktere a type účtovných odhadov, ktoré sa v účtovnej závierke môžu vyskytovať. Na základe získaných poznatkov audítor posúdi riziká významných nesprávností a naplánuje charakter a rozsah ďalších audítorských postupov. Pri identifikácii a posudzovaní rizík významných nesprávností uplatňuje audítor medzinárodný audítorský štandard *ISA 315 Identifikácia a posúdenie rizika významnej nesprávnosti poznáním účtovnej jednotky a jej prostredia*, v kontexte ktorého audítor vyhodnotí stupeň neistoty súvisiacej s účtovným odhadom. Audítor uplatnením odborného úsudku rozhodne, či niektorý z účtovných odhadov, identifikovaných ako odhad s vysokou neistotou pri odhadovaní, nevedie k významným rizikám. Pri posudzovaní rizika a súvisiacich činností v súvislosti s účtovnými odhadmi by sa mal audítor oboznámiť s požiadavkami platného rámca finančného vykazovania, ktorý sa môže v dôsledku pandémie dočasne meniť a týmto zmenám vrátane ich vplyvu bude nutné porozumieť. Napríklad Európska centrálna banka dočasne zmiernila kapitálové požiadavky, aby banky mohli pomôcť trhom správne fungovať počas vypuknutia krízy COVID-19. Rámce finančného vykazovania poskytujú manažmentu usmernenie pri stanovení bodových odhadov v prípade, keď existujú viaceré alternatívy. Niektoré rámce finančného vykazovania vyžadujú zvoliť alternatívu, ktorá predstavuje najpravdepodobnejší výsledok. Rámce finančného vykazovania môžu požadovať zverejnenie informácií o významných predpokladoch, na ktoré je účtovných odhad citlivý. Audítor sa musí oboznámiť aj s metódami použitými pri tvorbe účtovných odhadov. V niektorých prípadoch môže platný rámec finančného vykazovania nariaďovať metódu oceňovania účtovného odhadu, napr. konkrétny model oceňovania, ktorý treba uplatniť pri oceňovaní odhadu reálnej hodnoty. V súčasnom prostredí je pravdepodobné, že audítori pravdepodobne budú musieť zväžiť, či manažment posúdil pokračujúce používanie predchádzajúcich metód, predpokladov a údajov, a ak nie, či použité metódy, predpoklady a údaje zostávajú primerané. Osobitú úlohu zohrávajú aj relevantné kontroly súvisiace so spôsobom, akým manažment rozhoduje o údajoch použitých pri tvorbe účtovných odhadov, s preverením a schválením účtovných odhadov vrátane vstupných údajov použitých na ich vypracovanie. Aj keď sa účtovné jednotky môžu prispôbovať súčasnému prostrediu rôznymi spôsobmi, od audítora sa stále vyžaduje, aby získal dostatočné informácie o vnútornej kontrole relevantnej pre audit. Audítor vykonáva kontrolné činnosti účtovných odhadov v snahe zistiť, či napríklad boli vykonané zmeny v kontrolách týkajúcich sa kontroly a schvaľovania účtovných odhadov. Ak manažment navrhol nové kontroly alebo sa kontroly zmenili, ktoré sú relevantné pre audit, audítor je povinný vyhodnotiť ich návrh a určiť, či boli zavedené (IAASB, 2020).

3.3 Identifikácia a hodnotenie rizík významných nesprávností

Účtovné odhady sú spojené s istou mierou neistoty a rizika. Práve revidovaný ISA 540, v odseku 16 - 17 (IAASB, 2020) opisuje identifikáciu a hodnotenie rizík významných nesprávností týkajúcich sa účtovných odhadov, pričom odkazujú na ISA 315, ktorý sa má uplatňovať vo vzťahu k účtovným odhadom, a v značnej miere ho rozširujú. V závislosti od povahy účtovného odhadu je pravdepodobné, že miera neistoty vo výsledkoch udalostí alebo podmienok, na ktorých sú založené významné predpoklady, a nedostatok dostupných pozorovateľných údajov, ovplyvní prácu audítora v súvislosti s účtovnými odhadmi. Revidovaný ISA 540 obsahuje základné inherentné rizikové faktory, ktoré pomáhajú audítorovi pri identifikácii a hodnotení rizík významných nesprávností. Rizikovými faktormi sú *neistota odhadu, zložitosť a subjektivita* (IAASB, 2020). Uvedené rizikové faktory môžu jednotlivo alebo v kombinácii ovplyvniť účtovné odhady vo väčšej alebo menšej miere a môžu pomôcť audítorovi posúdiť inherentné riziko. Relevantnosť a významnosť rizikových faktorov sa môže v jednotlivých odhadoch líšiť. V súčasnom prostredí sa účinok rizikových faktorov môže zosilniť a môže viesť k tomu, že identifikované riziká sa vyhodnotia vyššie alebo na hornom konci spektra inherentného rizika, čo zase ovplyvní presvedčivosť audítorských dôkazov potrebných na reagovanie na posudzované riziká.

3.4 Reakcie na vyhodnotenú riziká významných nesprávností

Revidovaný ISA 540 v odsekoch 18 – 30 (IAASB, 2020) popisuje reakcie audítora na vyhodnotenú riziká významných nesprávností v účtovných odhadoch s odvolaním na uplatnenie ISA 330 Reakcie audítora na posúdené riziká (ďalej len ISA 330"). Audítor má v zmysle ISA 330 vypracovať a vykonať audítorské postupy, ktorých charakter, načasovanie a rozsah reagujú na posúdené riziká významných nesprávností v súvislosti s účtovnými odhadmi na úrovni účtovnej závierky aj úrovni tvrdení. Pri reakcii na posúdené riziká významných nesprávností, audítor (IAASB, 2020):

- získava audítorské dôkazy z udalostí, ktoré nastali do dátumu správy audítora;
- testuje spôsob, akým vedenie urobilo účtovný odhad; alebo
- vypracuje odhad alebo interval možných odhadov, ktoré môžu byť vhodnou reakciou, ak:
 - a) účtovný odhad nevychádza z rutinne spracovaných údajov účtovným systémom,
 - b) preverenie účtovných odhadov vo finančných výkazoch za predchádzajúce obdobie naznačuje, že proces manažmentu v bežnom období nie je účinný,
 - c) kontroly na tvorbu účtovných odhadov nie sú dostatočne vypracované a správne realizované,
 - d) audítor má k dispozícii alternatívne zdroje relevantných informácií nevyhnutných na tvorbu účtovných odhadov.

Ak audítor usúdi, že manažment nevyriešil primerane vplyv neistoty pri odhadovaní na účtovné odhady vedúce k vzniku významného rizika, vypracuje interval na základe ktorého vyhodnotí primeranosť účtovného odhadu. Pre manažment môže byť vzhľadom na aktuálnu situáciu náročnejšie pochopiť a riešiť neistotu odhadu výberom vhodného bodového odhadu a vypracovaním súvisiacich zverejnení. Môže to tiež viesť k problémom pre audítora, pretože ISA 540 (revidovaný) vyžaduje, aby ďalšie audítorské postupy riešili, či v súvislosti s platným rámcom finančného vykazovania manažment podnikol príslušné kroky na pochopenie a riešenie neistoty pri odhadovaní.

3.4 Zverejnenia týkajúce sa účtovných odhadov

Audítor získa dostatočné a vhodné dôkazy o tom, či zverejnenia týkajúce sa účtovných odhadov vykázaných v účtovnej závierke sú v súlade s platným rámcom finančného vykazovania. Dôležitosť podrobných informácií o účtovných odhadoch v súčasnom prostredí nemožno dostatočne zdôrazniť. Zverejnenia pomôžu používateľom účtovnej závierky pochopiť povahu a rozsah volatility a odhadov neistoty v príslušných sumách. Ak je rozsah audítorského rozsahu násobkom významnosti, audítorské hodnotenie primeranosti zverejnení o nejasnosti odhadu sa stáva čoraz dôležitejšie, najmä či takéto zverejnenia primerane vyjadrujú vysoký stupeň neistoty pri odhadovaní a rozsah možných výsledkov. Revidovaný ISA 540 (IAASB, 2020) zdôrazňuje, že za určitých okolností môžu byť potrebné ďalšie zverejnenia nad rámec tých, ktoré sa výslovne vyžadujú v rámci finančného vykazovania, aby sa dosiahla spravodlivá prezentácia.

3.5 Ukazovatele zaujatosti vedenia

Audítor preverí úsudky a rozhodnutia, ku ktorým dospel manažment pri tvorbe účtovných odhadov, aby zistil, či existujú indikátory možnej zaujatosti manažmentu. Indikátory možnej zaujatosti manažmentu nepredstavujú nesprávnosť na účely záverov audítora týkajúcich sa primeranosti jednotlivých účtovných odhadov. Vzhľadom na pandémiu COVID-19 môže byť miera, v ktorej sú účtovné odhady ovplyvnené subjektívnosťou, vyššia, pretože existuje napríklad neistota o období pandémie a povahe a rozsahu dopadu pandémie. Preto môže byť hodnotenie potenciálnych ukazovateľov zaujatosti vedenia audítormi kritickejšie ako pred pandemiou. Pri hodnotení potenciálnych ukazovateľov zaujatosti vedenia môže audítor zvážiť, že zaujatosť vedenia sa môže líšiť od obdobia pred pandemiou. Napríklad predtým, ako mohla byť pandémia neúmyselne zaujatá, aby sa dosiahol požadovaný cieľ zisku. V súčasnom prostredí sa to mohlo zmeniť, pretože napríklad riadenie môže byť neobjektívne (neúmyselne alebo úmyselne) potrebou kvalifikácie pre balíčky štátnej podpory (IAASB, 2020).

Indikátory moţnej zaujatosti vedenia môžu byť tiež faktorom rizika podvodu a môžu spôsobiť, že audítor vykoná rôzne a spoľahlivejšie audítorské postupy. Podvodné finančné vykazovanie sa často dosahuje zámerným nesprávnym uvedením účtovných odhadov, čo môže zahŕňať úmyselné podhodnotenie alebo nadhodnotenie týchto odhadov alebo súvisiace predpoklady. Napríklad vedenie môže nadhodnotiť budúce peňaţné toky, aby sa zabránilo znehodnoteniu aktív účtovnej jednotky. V súčasnom prostredí je pravdepodobné, že audítori sa budú musieť zamerať na výpočty zníţenia hodnoty účtovnej jednotky, najmä na vstupy do týchto výpočtov, z dôvodu zvýšenej subjektivity spojenej s týmito vstupmi. Riziko významnej nesprávnej v dôsledku podvodu môže byť tiež vyššie, pretože kontroly účtovnej jednotky nefungujú efektívne, napríklad preto, že zamestnanci môžu pracovať na diaľku a systém vnútornej kontroly nebol primerane prispôsobený zmenenému pracovnému prostrediu. Ak existuje zvýšené riziko významných nesprávnych v dôsledku podvodu, audítor bude musieť zváţiť, či sú potrebné zmeny a moţno bude potrebné vykonať rôzne a spoľahlivejšie audítorské postupy (IAASB, 2020).

Záver / Conclusions

Objektom skúmania predkladaného článku bol medzinárodný audítorský štandard ISA 540, ktorý prešiel procesom revízie. Dôvodom procesu revízie bola snaha Rady IAASB vypracovať publikáciu zameranú na zdôraznenie kľúčových oblastí pri vykonávaní audítorských postupov týkajúcich sa účtovných odhadov a súvisiacich zverejnení v súlade s medzinárodnými audítorskými štandardmi v čase pandémie COVID-19. Predmetná publikácia môže byť užitočná pri porozumení zodpovednosti audítora v súvislosti s auditom účtovných odhadov a súvisiacich zverejnení. Pandémia COVID-19 v globálnom meradle vplýva na ekonomiky, trhy a podniky, čo spôsobuje značnú volatilitu a značnú neistotu. Za takýchto nepredvídateľných okolností sa audítori budú musieť pri audite účtovných odhadov zamerať na potenciálne vplyvy tejto nestability a neistoty. Revidovaný ISA 540 obsahuje podrobnejšie požiadavky a aplikačný materiál týkajúci sa metód, predpokladov a údajov a posudzovania inherentných rizikových faktorov, ktoré môžu viesť k rizikám významných nesprávnych v účtovnom odhade.

Literárne zdroje a iné odkazy / References

- Green, S. C. (2016). *Risks associated with corporate social media communication - Time for internal auditing to step-up*. SOUTHERN AFRICAN JOURNAL OF ACCOUNTABILITY AND AUDITING RESEARCH-SAJAAR Volume: 18 Issue: 1 Pages: 73-91
- IAASB (2020). Staff-Alert-Auditing-Accounting-Estimates-final. DOI: <https://www.ifac.org/system/files/publications/files/Staff-Alert-Auditing-Accounting-Estimates-final.pdf>
- Kareš, L. (2008). *Audítorstvo*. Bratislava: Iura Edition, 2008. ISBN 978-80-8078-334-1. management of firms and financial institutions [elektronický zdroj] : proceedings : 10th international scientific conference : 7th - 8th september 2015, Ostrava, Czech Republic: VŠB - Technical university of Ostrava, 2015. pp 783 - 790.
- Krišková, P. and Užík, J. (2016). *The going concern within the overall perspective of the auditor on the financial statements*. Conference: International Scientific Conference on Accounting and Auditing in the Process of International Harmonization Location: Vranov nad Dyji, CZECH REPUBLIC Date: SEP 13-15, (2016)
- Krišková, P. and Užík, J. (2017). *Professional skepticism in statutory audit under conditions of increasing requirements on the relevance of accounting information*. Retrieved from: <http://kuaa.sk/index?rok=2017&kniha=13>.
- Kubaščíková, Z. and Pakšiová, R. (2015). *Impact of accounting standards on the results of financial analysis*. IFRS: global rules & local use: proceedings of the 3rd international scientific conference: Prague, october 8-9, 2015: Anglo-American University, Prague - Czech Republic. Prague: Anglo-American University, 2015, 150-155.
- Leidner, J. and Lenz, H. (2017). *Client's business risk, public-interest entities, and audit fees: The case of German credit institutions*. In: INTERNATIONAL JOURNAL OF AUDITING Volume: 21 Issue: 3 Pages: 324-338

- Lindie E. and Yaeesh, Y. and Irfaan, O. (2018) "*The role of the internal audit function in integrated reporting: a developing economy perspective*", *Meditari Accountancy Research*, Vol. 26 No. 4, pp. 657-674, DOI: <https://doi.org/10.1108/MEDAR-10-2017-0226>, Publisher: Emerald Publishing Limited, Copyright © 2018, Emerald Publishing Limited
- Máziková, K. and Ondrušová, L. (2014). *Valuation of transaction between related parties and ethical behavior of managers and investors. Ethics as an essential condition for sustainable economic development : proceeding of scientific papers (pp. 51-56)*. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM.
- Nasir, N. and Ali, M. and Ahmed, K. (2019). Corporate governance, board ethnicity and financial statement fraud: evidence from Malaysia. *ACCOUNTING RESEARCH JOURNAL* Volume: 32 Issue: 3 Pages: 514-531
- Parajka, B. (2016). *Micro Accounting Entities in the Slovak Republic – A Year After an Introduction. In Strategic management, Vol. 21, No. 3., p. 45-48. (2016)*
- Šlosárová, A. and Blahušiaková, M. (2016). *Financial statement analysis*. Bratislava: Wolters Kluwer.
- Tumpach, M. (2006). *IFRS / IAS International Financial Reporting Standards*. Bratislava: IURA EDITION.
- Tumpach, M. and Manová, E. and Meluchová, J. (2014). Relevance of national corporate financial reporting in the Slovak Republic from the perspective of creditors as non-privileged users. *Economic journal: journal for economic theory, economic policy, socio-economic forecasting = journal for economic theory, economic policy, social and economic forecasting*. Bratislava: Institute of Economics SAS: Institute of Forecasting SAS, 2014, 62 (5), 495-507.